

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

VIII. Vtrùm requiratur essentialiter retractio peccatoris ad tollendum
peccatum habituale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

puero, fuerit transgressio Adæ, consequens est, quod illa eadem moraliter perseverans in hoc puero sit eius peccatum originale.

Dices; peccatum originale huius pueri est actus præteritus moraliter manens; sed si ille actus præteritus physicè existeret, non esset intrinsecus huic puero, sed Adæ; ergo nec modo moraliter intrinsecè afficit puerum; quia moraliter manere, nihil aliud est, quam habere nunc in ordine ad maculandum subiectum quod haberet, si physicè duraret; ergo si manens physicè non macularet intrinsecè, nec modo maculat moraliter intrinsecè.

100. Respondeo; peccatum originale nunc esse moraliter intrinsecum parvulo; pro quo adverte in præfati interveniente duplicem moralitatem; altera qua propter transfusionem voluntatis pueri in Adamum; ille actus Adæ moraliter censetur actus ipsius pueri; id est operatur idem, quod operaretur, si esset actus pueri; altera moralitas est, quia ille actus, præteritus, quando non condonatur censetur moraliter præfens: quadruplici moralitate supposita, bene concluditur, peccatum originale esse moraliter intrinsecum puero; quia peccatum originale est actus Adæ præteritus existimatus actus pueri præfens in ordine ad reddendum ipsum dignum odio; si autem ille esset actus pueri, esset infusus, ergo cum sit æquivalenter actus pueri, erit etiam æquivalenter & moraliter intrinsecus.

101. Dices; peccatum originale Petri est peccatum præteritum Adæ; Peccatum originale Pauli est idem peccatum Adæ; ergo peccatum Petri & Pauli est idem, ergo non sunt duo. Respondeo distinguendo omnes propositiones: physicè concedo, moraliter nego; peccatum enim Petri, licet physicè sit idem cū peccato Adæ; est tamē moraliter diversum; id est ita se habet in ordine ad maculandum Petrum, & non maculandum Adamum, ac si essent distincta peccata: & similiter, licet eadem entitas physica actus præteriti sit peccatum originale Petri & Pauli; sunt tamen moraliter plura; id est, ita se habent in estimatione hominum in ordine ad maculandum Petrum, & Paulum separabiliter, ac si essent duo physicè diversi, quia permanentia moralis in Petro & in Paulo sumitur à diversa negatione condonationis; qua condonatur Petro, & non condonatur Paulo.

102. Hinc infero primò, potuisse peccatum Adæ condonari respectu ipsius, & tamen manere in filiis: quia licet peccatum Petri sit peccatum Adæ manens moraliter, potuit tamen extingui in Adamo, & manere moraliter in Petro. Ratio sumitur ex supradictis, quia condonari Adæ illud peccatum, non est aliud, quam Deum cedere iuri, quod habebat ad auersionem rationabilem contra Adamum propter illud peccatum: potuit autē Deus cedere huic iuri, retinendo ius ad auersionem rationabilem contra Petrum propter illud peccatum, quod moraliter censetur peccatum Petri: ergo potuit bene remitti illud peccatum Adæ, & manere moraliter in aliis, è contra potuit etiam remitti Abeli, & manere adhuc in Adamo.

103. Infero secundo, in quo sensu vera sit communis sententia veterum Theologorum dicentium, peccatum originale esse carentiam iustitiæ; nam potest esse semò, vel de carentia iustitiæ habitualis seu gratiæ iustificantis, vel de carentia iustitiæ actualis, id est, de iniustitia actuali præterita Adæ moraliter perseverante in posteris: in quo secundo sensu non solum peccatum originale, sed quodlibet habituale dici potest carentia iustitiæ; nam omne peccatū actuale est iniustitia (non loquor de iniuria propriè sumpta, sed de iniustitia latè sumpta pro iniquitate) est,

P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

inquam, iniustitia actualis, qua homo fit actualiter iniustus & iniquus, & per consequens est carentia iustitiæ: in quo sensu omne peccatū actuale excludit iustitiam saltem negativam, qua homo non discordabat à lege, & regula rationis: cum ergo peccatum habituale sit ipse actus præteritus moraliter manens; consequens est, ut sit iniustitia præterita, seu carentia iustitiæ præterita moraliter perseverans; in eodem sensu peccatum originale Petri est iniustitia Adæ præterita moraliter permanens in Petro, seu carentia iustitiæ præterita moraliter perseverans, ut propria ipsius Petri.

Sic intelligo verba Anselmi lib. de Conceptu Virginis cap. 26. ubi sic ait: *Hoc peccatum quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipsis infantibus, nisi ipsam, quam supra posui, factū per inobedientiam Adæ iustitiā debitā nuditatem: ubi nomine iustitiā intelligit rectitudinem actuale subiectionis ad Deum quam licet parvuli in se nō possint physicè habere, potuerunt tamen habere illam in Adamo, & per carentiam illius in eo etiā peccaverunt. Porro hanc esse Anselmi mentem constat ex eodem in illo lib. cap. 23. ubi ait, post peccatum mansisse in Adamo aliquam iustitiā: in parvulis nullam manere donec deleatur peccatum. Loquitur sanè de iustitia actuali, nam habitualis nulla mansit in Adamo, sicut neque in parvulis: mansit tamen aliqua iustitia actualis, id est, aliqui actus moraliter boni: & cap. 28. obicit, quo pacto deleatur parvulis originale, cum adhuc maneant sine iustitia; quam non possunt habere in illa ætate? & respondet, manere hanc iniustitiā, sed iam illis ad culpam non imputari, &c. loquitur plane non de iustitia habituali, hac enim nō carent pueri post baptismum, sed de iustitia actuali, quā doctrinam alibi supponit, ut ex multis locis probat egregie Iacobus Granado nostræ Societatis in libro de Conceptione Virginis, disput. 1. cap. 9. & in 1.2. in materia de peccatis, tractat. 8. disp. 3. ubi plures ex Auctoribus antiquis huic sententiæ annuerat neganti, peccatum originale esse privationem gratiæ, sed actum præteritum moraliter perseverantem, quando non condonatur. Quam etiam, sententiam defendit Egidius de Præsentatione Augustinian. lib. de Conceptione Virginis.*

Si verò illa sententia communis intelligatur de carentia iustitiæ in primò sensu, hoc est, de carentia gratiæ habitualis; potest etiam habere sensum verum eo modo, quo supra diximus, peccatum habituale consistere etiam in carentia gratiæ habitualis: scilicet, partialiter & indeterminatè: quatenus includit non esse condonatum peccatum præteritum vlla prorsus condonatione extrinseca, vel intrinseca, qualis sit per infusionem gratiæ. Sic ergo peccatum originale habituale, seu macula originalis, quia consistit in peccato præterito cū negatione condonationis diuinæ intrinseca, & extrinseca, arque ideo iam ex parte includit carentiam gratiæ habitualis, non tamen solam, quamvis sola gratia sufficeret ad tollendum peccatum habituale, quia ablata parte essentiali constitutivi, auferebatur essentia, ut constat.

SECTIO VIII.

Utrum requiratur essentialiter retractatio peccatoris ad tollendum peccatum habituale?

Non dubitamus an requiratur de facto in iustificatione adultus; hoc enim certum est de retractatione formali, vel virtuali. Difficiliter ergo est

G 2 in

in ordine ad potentiam absolutam, an possit tolli peccatum habituale siue per condonationem, siue per gratiæ infusionem, siue retractationem peccatoris. Negant aliqui ex antiquis, quos refert Suarez in *presenti disput. 9. sect. 1.* quos sequuntur aliqui Recētiore. Ratio huius sententiæ est, quam suprà tetigimus quia peccatum semel commissum, quandiu non retractatur, semper manet moraliter in ratione voluntarij, condonatio enim diuina non reddit inuoluntarium homini, quod illi semel placuit, & nunquam displicuit: nec tollitur hominibus fundamentum, quod antea habebatur ad prudenter iudicandum, hunc hominem in illa priori voluntate adhuc habitualiter perseverare; sicut Sacerdos, qui hodie applicat Sacram crastinum pro tali defuncto, censetur cras habitualiter esse in hac voluntate, nisi eam retractet; ergo ut peccatum non manet moraliter in ratione voluntarij, sed omnino destruitur, necessaria est aliqua retractatio ipsius hominis, & sine illa nullo modo poterit tolli macula habitualis.

107. Hoc argumentum, si aliquid probat, probat sanè meo iudicio, retractationem non solum requiri ad ablationem peccati, sed esse formam saltem partialem illud destruentem, ut probavi suprà *sectione. 3.* quia ad hoc requiritur retractatio, ut peccatum, quod prius erat voluntarium, iam non sit voluntarium, sed inuoluntarium; hoc autem formaliter provenit à retractatione, quæ formaliter denominat peccatum inuoluntarium: ergo retractatio erit forma partialis destruens permanentiam moralem ipsius peccati. Ex quo rursus intuli, debere concedi ab iis auctoribus, posita retractatione, etiam ante Dei condonationem, destrui peccatum, cum iam non manet moraliter in ratione voluntarij, quæ permanentia moralis per te includitur in conceptu peccati habitualis. Ipsi tamen cautè hoc non concedunt, sed maluerunt minus consequenter loqui, quam concedere consequens valde absurdum.

108. Existimo ergo, posse omnino diuinitus destrui peccatum habituale absque vlla retractatione peccatoris: quæ est sententia satis communis inter Auctores nostræ Societatis, Suarez ubi suprà, Vasquez in *1. 2. disp. 207. cap. 3. Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 3. punct. 2. ad finem*, & alij communiter. Probat ex humanis; potest enim homo remittere offensam sibi irrogatam, quantumvis offendens eam non retractauerit, nec illius ulterius meminert: ergo poterit Deus condonare offensam sine retractatione hominis. Quod si Deus condonare potest, tollitur peccatum: ut ipsi aduersarij fateantur: quis enim dicat, peccata à Deo remissa non extinguuntur, sed adhuc manere?

109. Dices: Deus poterit condonare peccatum, ut est contra ipsum Deum: non tamen quatenus per illud se opposuit homo regulæ rationis, & Legi naturæ; nam sicut Deus non potest dispensare in Lege naturæ, ut homo licetè mentiatur: sic nec poterit tollere ab homine auersionem, quam habet à Lege naturæ nisi ipse homo per propriam retractationem se conuertat ad obiectum legis, sicut Princeps creatus potest remittere delictum subditi remittendo pœnam, atque etiam condonando illud, quatenus fuit contra ipsum Principem; non tamen potest tollere illud delictum, ut fuit contra Legem naturæ, & facere, quod ille homo, non maneat moraliter auersus, seu iniurius in legem, nisi ipse homo per propriam retractationem se conuertat: illa enim lex nõ subditur Principi. Similiter ergo, si nõ detur retractatio peccatoris, sepe manebit peccator auersus habitualiter à regulâ rationis, quam violauit, & licet Deus ex parte sua condonet offensam: homo

tamen non minus manebit conuersus habitualiter ad creaturam, quam turpiter amauit, & quam adhuc non relinquit per actum.

Pro solutione huius difficultatis, quæ maxima solet existimari in hac materia aduerte iuxta supradicta, ex peccato actuali periurij, verbi gratia, duplicem denominationem relinqui in homine, quæ postea dicitur habitualiter periurus, seu perseverans in illa voluntate peierandi. Prima, quatenus, dum non condonatur à Deo, præstat fundamentum peccati præteriti, ut homines prudenter iudicent, perinde se habere illum hominem ac si nunc physice peieraret; in ordine ad hoc, quod Deus rationaliter indignetur, & auertatur ab illo, & ideo dicitur moraliter perseverare in periurio. Secunda est, quatenus ex priori voluntate peierandi, quandiu eam non retractat, homines prudenter iudicant perinde se habere, ac si nunc actu iuraret in ordine ad existimandum, quod si ille homo nunc interrogaretur de actu præterito, approbaret utique quod fecit; & ideo dicitur perseverare habitualiter in priori voluntate, & periurium illud manere habitualiter voluntarium.

Cæterum inter has duas denominationes est maximum discrimen: nam per primam verè maculatur homo quia per illam constituitur in ratione odibilis à Deo; & sicut per maculam corpoream redditur obiectum displicens visui, sic illud, per quod homo est proximè potens displicere Deo, dicitur macula ipsius hominis. At verò per secundam denominationem non displicet homo Deo, nec maculatur: quia illa non includit formaliter ius Dei non condonatum ad odium peccatoris, sed actum præteritum, qui licet quando existit, maculauit hominem, modò tamè non maculat, nisi ad eum modum, quo existit: existit autè solum conditionaliter: quatenus dum non retractatur, iudicat prudentes, quod, si hic homo rogaretur hîc, & nunc de illo obiecto, complaceret in actu præterito, seu approbaret illum: hoc autem non est, hunc hominem approbare nunc illum actum, sed quod approbaret, si proponeretur, quod totum non est obiectum odij, non enim debet odio haberi homo propter id, quod faceret posita aliqua conditione, ergo cum tota hæc secunda permanentia habitualis actus præteriti, solum sit complacentia conditionalis circa illum actum, non potest homo per illam hîc, & nunc maculari absolute, sed solum conditionatè: id est maculatur, si proponeretur iterum illud obiectum; ergo ablata priori permanentia morali, quæ provenit à retentione à Deo sui iuris contra peccatorem, non inuenitur in homine aliquid habituale, ratione cuius nunc absolute maculatur, sed solum manet fundamentum ad iudicandum, eum approbaturum iterum illud peccatum, si interrogaretur.

Adde, totum hoc fundamentum, quod manet ad iudicandum de hac conditionali: non esse fundamentum omnino certum, sed probabile: non enim valet bene hæc consequentia: Petrus heri peieravit, & postea non meminit illius periurij, nec illud retractavit: ergo si nunc rogaretur de illo approbaret quod fecit: fortasse enim non probaret, sed reprobarer; quare illa secunda habitualis permanentia fundata in actu præterito non retractato, verè est permanentia conditionalis, & quidem non habens certam connexionem, sed solum verisimilem cum possessione conditionis; imò tantum temporis potuit transire post illum actum, & tanta mutatio esse in ipso Petro, ut licet ipse nõ meminert illius actus, nec illum retractauerit; probabilius sit, nunc non probaturum, sed potius reprobatum, quod fecit, si recordatur. At verò prima permanentia moralis peccati

peccatis proveniens ex negatione conditionis, non est incerta, sed omnino certa: certissime enim iudicent homines, quandiu non condonatur, tantum ius habere Deum ad odium peccatoris, ac si actu peccaret ipse homo; in quo etiam apparet maximum discrimen inter illas duas permanentias.

113.

Ad argu-
mentum
supra
propositum
respondetur.

111.

114.

Hoc ergo supposito, ad argumentum supra positum Respondeo, Deum, quandiu homo non retractat peccatum, non posse auferre ab eo illam secundam permanentiam habitualem peccati, quam explicuimus: per hanc tamen homo non manebit actu, & absolute maculatus; nec hæc obstat, quominus destruat omnino peccatum habituale, quia si curante peccatum habituale non includebat intrinsicè illam permanentiam secundam habitualem, sed primam, sic neque manebit peccatum habituale, licet maneat illa secunda permanentia destructa primâ. Explicatur solutio exemplo supra adducto, & satis accommodato hominis, qui vouit Religionem: sanè postea dupliciter perferre dicitur illa prior voluntas. Primò in ordine ad obligandum; nam quantumvis retractet illam voluntatem, semper manet moraliter votum obligans eum quandiu non auferatur. Secundò quandiu non retractatur, manere dicitur habitualiter in ordine ad indicandum; quod gaudet adhuc de voto emisso, & si interrogetur, probabit, quod facit: & sanè hæc secunda permanentia non tollitur, licet illud votum auferatur à Pontifice; potest enim Pontifex illud votum auferre in seipso, vel etiam inuito, qui vouit; ecce tunc non manet moraliter votum quoad effectum obligandi; manet tamen habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur: & hæc secunda permanentia non facit magis eum hominem reum voti, quam si non vouisset; quia illa est permanentia solum in ordine ad effectum conditionatum iterum vouendi, si se offerret occasio. Sic etiam ex peccato actuali resultat Deo ius contra peccatorem ad odium rationabile illius; huic iuri potest Deus cedere etiam peccatore in seipso, vel inuito; manebit tamè adhuc peccatum habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur; quæ permanentia non reddit hominem reum culpæ, sed solum fundat iudicium de affectu conditionato, ut supra explicatum est.

Dices; eo ipso, quod peccatum præteritum maneat moraliter, præstat modo in hominum æstimatione, quod præstaret, si adesset physicè; sed quandiu non retractatur, manet moraliter; ergo præstat quod præstaret, si adesset physicè. Porro si adesset physicè, macularet actu, ergo tunc etiam moraliter macularet.

Respondeo absolute negando maiorem, quia non quævis permanentia moralis præstat modo omnes effectus, quos haberet existentia physica peccati præteriti, sed illos solum in ordine ad quos moraliter, seu æquiualeuter censetur permanere, sicut in exemplo posito votum non retractatum, sed tamen ablatum à superiore; manet habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur; non tamen præstat modo omnes effectus, quos præstabat, quando aderat physicè: tunc enim obligabat; modo non obligat; manet tamen non in ordine ad obligandum sed solum in ordine ad hoc quod sicut tunc placebat vouenti, sic placeret modo, si interrogaretur de illo. Item promissio, qua ex intentione copulæ illicitæ Petrus promissit virginem alicui matrimonio, manet moraliter obligans ad illam implendam: & tamen post contritionem non manet in ordine ad maculandû, sicut macularet, si physicè existeret. Sic etiam, licet per condonationem, quâdum non retractatur, perseueret aliquo modo habitualiter peccatum affectuè in ratione voluntarij; non tamen maculat

P. Joan. de Lugo de Penitentia.

sicut macularet si adesset physicè; quia illa perseuerantia habitualis est sola existentia, seu approbatio conditionalis, quam haberet, si nunc proponeretur: hæc autem non sufficit ad maculam moralem absolutam, sed ad summum ad maculam conditionatam, quæ non facit nunc subiectum odibile, sed faceret, si existeret; nihil enim absolutum præstat, nisi iudicium illud verisimile de approbatione conditionata, quod quidem iudicium modo absolute fundatur in carentia retractionis, licet non sit iudicium de obiecto absoluto, sed conditionato.

Dices iterum: peccatum in ratione peccati includit voluntarium, & in tantum manet in ratione peccati, in quantum manet in ratione voluntarij; sed peccatum habituale non manet in ratione voluntarij, nisi quatenus non retractatur (post retractionem enim iam non est voluntarium, sed inuoluntarium) ergo carentia retractionis est de conceptu essentiali peccati habitualis. Respondeo concedendo maiorem, negando minorem: peccatum enim etiam post retractionem, manet in ratione voluntarij; nam peccator habens actum attritionis ante Sacramentum, licet retractauerit peccatum, manet tamen in ipso peccato, & per consequens manet moraliter in ipso voluntarium præteritum, quia sicut petitorium præteritum etiam post retractionem manet moraliter in ordine ad dandum ius Deo ad rationabile odium peccatori; ita manet voluntarium præteritum in ordine ad eundem effectum; perinde enim tribuit modò prædictum ius Deo, ac si modò homo vellet physicè petitorium. Manet ergo modò petitorium voluntarium in ordine ad rationabile odium Dei: non tamen manet voluntarium in ordine ad præsumendum, quod homo approbaret modò illud, si interrogaretur; imò in hoc sensu manet inuoluntariû post retractionem: quare in ordine ad diuersos effectus non est inconueniens, quod peccatum post retractionem maneat simul voluntarium, & inuoluntariû; sicut etiam votum non ablatum à superiore, retractatum tamè à vouente, manet moraliter in ratione voti, & per consequens in ratione voluntarij; votum enim essentialiter est voluntarium in ordine ad obligandum, non minus, quam si nunc voluntariè fieret, & tamen per retractionem manet simul in alio sensu inuoluntariû, id est, sine fundamento ad præsumendam approbationem vouentis si nunc interrogaretur.

Vergebis adhuc: peccatum habituale includit conuersionem inordinatam ad creaturam sed conuersio ad aliquem terminum non potest tolli nisi per auersionem ab ipso: ergo peccatum habituale non potest tolli nisi per auersionem ab obiecto creato inordinatè voluto, ergo non tollitur sine retractione. Respondeo, distinguendo minorem: conuersio non tollitur, nisi per auersionem positiuam, id est, carentiam conuersionis, concedo. Nam sicut conuersio physica ad creaturam tollitur sine actu contrario per solam cessationem physicam ab actu conuersionis, sic conuersio eadem moraliter manens tolli potest sine actu contrario, quo nolit creaturam, & solum per carentiam illius conuersionis moraliter manentis. Cùm ergo hoc, quod est conuersionem ad obiectum creatum moraliter manere in ordine ad reddendum hominem odibilem à Deo, tollatur per condonationem Dei, ut dictum est, consequens est, ut per eandem condonationem sine alio actu retractionis tolli possit conuersio ad creaturam moraliter manens, tanquam per destructionem, & negationem illius conuersionis moraliter manentis.

Sed contra vergebis, etiam si Deus non retineat illud ius ad odium peccatoris, adhuc ex adulterio,

115.

116.
Conuersio tollitur etiam per auersionem negotiuam.

117.

actuali maneret homo habitualiter maculatus, quatenus habitualiter maneret auersus à regula rationis, & iniquus; ergo peccatum habituale non includit solum peccatum præteritum, vt tribuens Deo ius ad rationabilem indignationem, sed etiam vt denominans hominem habitualiter auersum à lege rationis, & naturæ. Respondeo, post condonationem Dei manere quidem hominem priusquam retractet peccatum, auersum habitualiter à regula rationis in ordine ad prudenter præsumendum de illo homine, quod approbaret factum præteritum, si interrogaretur: hæc tamen auersio habitualis non constituit illum odibilem, nec etiam iniquum, vel maculatum absolute, sed solum sub conditione, vt dictum est, quia condonato iure ad odium, non manet hominem absolute odibilis, & per consequens nec moraliter maculatus, quia macula moraliter permanens est posse hominem haberi odio ratione maculæ præteritæ non minus ac si modo actu peccaret, & macularetur.

118. Huic doctrinæ consonat omnino P. Suarez tom. 3. de gratia lib. 7. cap. 2. §. 1. 2. 1. & sequentibus, vbi planè concedit, præter rationem offensæ diuinæ nullam maculam propriam habitalem remanere ex peccato præterito in ordine ad regulam rationis, quia totum id, quod remanet in ordine ad illam, est mera denominatio extrinseca ab actu præterito ad nihil obligans de præsentis nisi ad pœnam.

Sed adhuc vrgeri potest, quia si per impossibile non esset Deus, adhuc homo post crimen actuale maneret habitualiter iniquus, & maculatus, scilicet per auersionem habitalem à regula rationis naturalis, quandiu non retractaretur per conuersionem ad legem; quæ auersio non tollitur per hoc, quod Deus condonet, seu cedat iuri ad odium Petri; nam tunc non esset homo reus odij Dei (supponitur enim non esse Deum) ergo nec modò tollitur quidquid includitur in conceptu peccati habitualis per solum condonationem Dei sine retractione ipsius peccatoris. Respondeo, admittendo quod in prædicto casu ex crimine actuali relinqueretur aliquis reatus, & macula, quia licet non esset ius Dei ad odium peccatoris; nasceretur tamen aliquod ius humano generi, & ipsis Angelis ad odium illius hominis propter violationem regulæ rationis, & propter dedecus, quod inuisset naturæ intellectuali. Ad odium inquam, non quo possent alij homines licitè velle punire illum hominem (hoc enim etiam condonata culpa, potest manere, neque est odium, sed affectus iustitiæ) neque etiam quo possent licitè velle malum illius hominis, quia malum eius esset (hoc enim est intrinsecè malum) sed quo rationabiliter possent auerti ab illo, & displicere in ipsa persona per modum fugæ: & quandiu hoc ius ad odium illius hominis non tolleretur per condonationem, vel sufficientem compensationem, vel satisfactionem peccatoris, diceretur ipse moraliter maculatus, id est obiectum proportionatum odij, non minus, ac si actualiter peccaret.

20. Sed contra, ergo modò de facto non tolleretur omnino macula peccati per condonationem solius Dei; nunc enim relinquitur etiam ex peccato actuali in homine macula moralis: non solum quatenus est obiectum odij Dei, sed quatenus etiam est obiectum odij respectu aliorum hominum, sicut esset non existente Deo: per condonationem autem Dei solum tollitur ab homine esse obiectum rationabile odij Dei, non verò tollitur posse rationabiliter haberi odio ab hominibus modo explicato; ipsi enim homines non condonant ius relictum ex peccato actuali ad hoc odium, ergo maneret homo etiam post Dei condonationem maculatus moraliter re-

spectu aliorum hominum, ergo non mundaretur omnino, quoad non retractaret peccatum præteritum.

Respondeo in primis illam maculam, quæ remaneret in ordine ad homines, non constituit peccatum in ratione peccati, vt docet Suarez vbi supra deinde addo, reatum illum quem peccator incurrit odij rationabilis aliorum hominum propter auersionem à regula rationis, esse aliquam maculam moralem, quia per illum denominatur actu odibilis, & macula præterita censetur moraliter præsens in ordine ad odium iustum, & fœdans ac deturpans moraliter hominem. Cæterum nego, hanc maculam manere post condonationem perfectâ Dei; quia Deus vt supremus Dominus omnis creaturæ intellectualis optime potest non solum pro se, sed pro omnibus illis condonare illud ius, & titulum ad rationabile odium peccatoris. Nam sicut posita condonatione Dei, homines prudenter censentur Deum exinde irrationabiliter auerti ab homine propter peccatum semel condonatum; sic etiam prudenter censentur, alios homines irrationabiliter, & durè agere cum homine, qui peccauit; si auertatur ab eo, & cum odio prosequantur propter peccatum, quod Deus, vt supremus Princeps ac Dominus condonauit, sicut enim compensatio condigna ipsius hominis exstingueret ritulum quem alij habent ad rationabile odium & indignationem; multo magis condonatio Dei valere debet apud omnes ad exstinguendum illum ritulum & reddendam irrationabilem indignationem, & odium, quod iam habuerint propter illud peccatum.

Dices; hæc macula posset tolli ante condonationem Dei, per condonationem hominum, ergo aliquid peccati tollitur ante iustificationem. Respondeo, aliquid peccati vt peccati, nego, vt maculæ humane transcat: quia peccatum vt peccatum solum appellatur in ordine ad offensionem Dei.

Obiicit etiam solet S. Thomas quest. 86. art. 1. dicens, esse impossibile, vt alicui remittatur peccatum sine pœnitentia virtute. Sed Respondeo facile cum Caetano; & Ledesma quos affert, & sequitur Suarez dicta lib. 7. de gratia cap. 2. §. 1. num. 23. S. Thomam loqui de ordinaria lege, & non de potentia absoluta. Contra solutionem obiicit Soto S. Thomam dicere, posse peccatum remitti sine pœnitentia Sacramento, & non sine pœnitentia; sed sine Sacramento pœnitentiæ non potest tolli de potentia ordinaria: ergo maiorem impossibilitatem agnoscit, vt tollatur sine actu pœnitentiæ, nempe etiam de potentia absoluta. Sed hæc instantia facile soluitur, nam S. Thomas loquitur de Sacramento in re suscepto, & hoc dicit posse tolli peccatum etiam de lege ordinaria, non verò sine retractione peccati re ipsa posita.

Dices etiam de facto potest tolli peccatum per actum dilectionis Dei sine actu retractionis; ergo quoad hoc non est differentia inter Sacramentum & actum pœnitentiæ; nam sine vtroque in re posito, potest de facto remitti peccatum, non tamen sine vtroque in voto. Respondeo, esse maximam differentiam, quia dilectio Dei, licet ex modo tendendi non sit actus odij, re tamen ipsa, seu ex parte obiecti, est verum odium peccati, atque ideo potest re ipsa appellari retractionis peccati, non solum in voto, sed in re: vt diximus in disputatione 5. sect. 4. in fine, contra titio verò nullo modo est Sacramentum, sed votum Sacramenti, quare meritò dici potest, posse de facto hominem iustificari sine Sacramento, non tamen sine odio peccati.

Vltimò obiicit solet argumentum commune sumptum ex decretis liberis Dei, quia denominatio realis noua non potest esse nisi à forma reali noua, sed homo antea erat peccator, nunc non est peccator ergo,

ergo facta est aliqua mutatio, non in Deo, qui immutabilis est; ergo in ipso homine; ergo homo debuit retrahere suum peccatum. Hæc obiectio quoad præsens actinet, non habet vim, quia facile pote admitti totum, quod supponit, & dicit, in eo casu dari mutationem etiam physicam ex parte hominis, cui Deus infunderet gratiam sine actu retractionis. An verò possit etiam remitti peccatum sine infusione gratiæ, pertinet ad materiam de iustificatione, ubi ad eam difficultatem respondendum est. Interim videatur P. Suarez *ubi supra cap. 23*, cum quo sententiam affirmantem, ut veriorum suppono.

115. Vnica nunc restat difficultas circa doctrinam huius sectionis; nam si potest Deus sine vlla retractione peccatoris condonare peccatum; videtur etiam posse condonare illud antequam fiat, vel quando actu fit, cur enim magis pugnabunt condonatio Dei, peritium actuale quam condonatio Dei, & voluntas habitualiter affecta ad peritium? Quod si semel concedas, posse Deum condonare peccatum quando fit, vel antequam fiat, insurgit difficultas, an ille homo pro illo instanti quo peccat, dicendus sit esse in peccato, an potius non peccare? P. Suarez *lib. 7. de gratia cap. 21. n. 5*, negat id fieri posse, quia peccatum quod remittitur, eo ipso tollitur: non potest autem peccatum tolli quando actu est, quia nihil potest esse simul & non esse; ergo non potest tunc condonari.

116. Cæterum mihi verisimile est, iuxta principia supra posita, non repugnare in ordine ad potentiam absolutam Deum etiam pro illo instanti, vel etiam antequam fiat peccatum, condonare illud: sicut etiam homo antequam ab hoste lædatur, potest, & solet illi remittere iniuriam, quantum ex de se. Sic Deus etiam sciens Petrum cras peccaturum, posset hodie condere, & condonare ius illud, quod ex peccato Petri sibi adveniret ad rationabiliter eum odio habendum; unde adveniente peccato, licet Deus haberet odium circa ipsum peccatum, non tamen in personam Petri propter peccatum, quia iam cessit iuri rationabili ad illud odium Petri. Tunc autem Petrus procul dubio, quando actu peccaret, actu peccaret & actu macularetur actualiter per peccatum actuale & actu amitteret gratiam sanctificantem, propter oppositionem, quam habet ex natura rei cum peccato actuali, ut suppono, ceterum non esset inimicus Dei, id est non terminaret actum inimicitie Dei in ipsum: imo pro illo eodem instanti diceretur Petrus peccator actualis, & peccatum illud esset à Deo condonatum: hæc enim duo non repugnant, ut videmus inter homines, posse simul vnum offendere actu alium, & ille, qui offenditur potest actu condonare, vel condonasse illam offensam: neque enim remitti peccatum est ex cōceptu suo essentiali, quod non sit peccatum, sed quod non sit habitualiter, peccaret ergo homo actu, quia actu operaretur contra Dei præceptum, offenderet Deum, & quantum est ex se, daret illi ius ad rationabile odium ipsius; adhuc tamē illa offensa esset condonata, quia Deus cessasset iuri ad rationabiliter indignandum contra hominem propter illam offensam, quem modum dicendi olim à me traditum video placuisse iam aliquibus Theologis non vulgaribus, & ideo libentius in eo persisto. Petrus, transacto actu peccati, an maneret ille homo peccator, an potius iustus sine alia retractione, vel condonatione? Respondeo maneret vique ex vi præcedentis condonationis, sicut si post peccatum commissum Deus illud condonaret. Quare ex natura rei sine alio Dei favore maneret non peccator: non enim esset peccator actualis, quia peccatum actuale iam perit; neque etiam habitualis; quia pec-

catu habituale consistit in iure illo Dei ad rationabile odium peccatoris, seu in peccato præterito non condonato; in illo autem casu iam esset condonatum; quare tunc non resisteret reatus culpæ habitualis ex actuali; non tamen recuperaret tunc habitum gratiæ sine alio novo favore; quia hic habitus ex natura rei fuit expulsum per culpam actuale; nec deberet reddi ex vi præcisæ condonationis, quia condonare peccatum præcisè non est iustificare hominem. Maneret ergo homo ex vi illius condonationis præteritæ post transactum peccatum actuale non peccator, nec iustus positivè, sed quasi negativè, id est ex peccatore actuali factus non peccator actualis, neque habitualis.

Hinc infero, posse etiam de potentia absoluta vnum peccatum condonari à Deo sine alio; potest enim Deus cedere titulo, qui ex primo peccato provenit ei ad odiu peccatoris, & nō titulo, qui provenit ex secundo peccato, quod in peccatis venialibus de facto contingit, neque apparet illa contradictio quod minus id fieret in mortalibus, si Deus voluisset.

Restat tamen explicandum obiectum illius condonationis Dei, quod peculiarem difficultatem ingerit in hac materia.

SECTIO IX.

Quod sit obiectum voluntatis Dei condonantis peccatum?

Ratio dubitandi oritur ex supradictis: non enim videtur explicari, qualis sit illa voluntas Dei condonantis peccatum, aut quale obiectum habeat illa enim voluntas habet pro obiecto ablationem peccati: cum autem peccatum habituale in nostra sententia includat intus in se peccatum præteritum & negationem condonationis; ergo voluntas illa vult vel tollere peccatum præteritum, vel tollere negationem condonationis: neutrum autem potest velle: non quidē negationem peccati præteriti: hoc enim est impossibile; nec tollere carentiā condonationis; hoc enim esset habere pro obiecto tollere, cogitationem sui ipsius, & per consequens velle ponere se ipsam; ergo habet aliud obiectum diversum; ergo peccatum habituale aliquid aliud includit, cuius negationem vult Deus ex parte obiecti per illam voluntatem qua condonat peccatum. Nec satisfacis, si dicas, velle Deum per illam voluntatem non indignari ulterius propter peccatum præteritum, sed non vult illo mori ad indignationem contra hominem, non inquam satisfacis, quia posset fortasse Deus tamen manente peccato habituali, non indignari actu contra hominem propter illud; non tamen ideo remittit ius illud, & titulum, quē habet contra hominem, ergo per illam voluntatem aliquid aliud vult Deus præter meram negationem indignationis.

Qui dicunt peccatum non posse remitti sine infusione gratiæ, facile dicent obiectum illius condonationis esse gratiæ infusionem, quam Deus vult ponere ad emundandum hominem. Verum illa sententia non placet, nam in pura natura posset Deus remittere peccatum sine infusione gratiæ, & tunc condonatio divina deberet habere aliquod obiectum. Item nunc potest Deus condonare poenam temporalem sine infusione gratiæ: & de illa condonatione potest fieri idem argumentum, & peti quod obiectum habeat; Denique in humanis certum est, posse, & de facto sæpè condonari iniurias, debita, & alia huiusmodi, quin ponatur aliquid intrinsecum in iis, quibus condonatio fit: poterit ergo Deus eodem modo condonare debitum sine infusione alicuius intrinsecæ, volendo idem obiectum, quod vult homo,